

5.2 Na Matfyzu už zabydlen

Při psaní těchto vzpomínek mám k dispozici svůj index z doby studia

O svých začátcích na Matfyzu jsem již psal. K prvnímu ročníku se zde vrátím jen drobnými poznámkami. Když jsem zde začínal studovat, byl v Praze otevřen první padesátimetrový krytý bazén spolu s celým rekreačním komplexem v Podolí; venku byl také jeden 50m bazén, a kromě něho i cca 30m bazén skokanský s desetimetrovou věží. Náš "OSN" měl plavací tělocvik v malém bazénu na Žižkově; hodiny v Podolí dostala přidělené skupina specializující se na plavání, v níž byli z našeho kroužku Simona Klímová a Kamil (oficiálně Luděk) Kučera. Ti, a možná ještě někdo s nimi, přišli někdy v adventu na nápad během plavání opustit areál a osvěžit se chladnou vodou ve Vltavě. Pro mne to bylo inspirací. Jenže první adventní neděli jsem si cestou z adventního podvečera Křesťanské služby ve strašnickém sboru udělal výron, a tak jsem musel čekat, až mi sundají z nohy zinkoklihoový obvaz; v úterý 22. prosince jsem z polikliniky zajel rovnou do Podolí, a tam, na horním konci Veslařského ostrova, začal své 20leté období **zimního koupání**.¹

První ročník jsem ukončil se samými jedničkami. V podzimním semestru jsme měli zkoušky z matematické analýzy, z úvodu do algebry a geometrie a z experimentální fyziky. V letním semestru nás čekaly zkoušky z týchž předmětů, a k nim přibyla angličtina. Kromě zkoušek jsme měli klasifikovaný zápočet z fyzikálního praktika, které s námi měli kromě v předchozím článku zmíněné Jany Lončarové i méně výrazní příjemní asistenti Jaromír Fährnich a Olda Jeníček. Olda chodil do evangelické mládeže v Nuslích, s J. Fährnichem jsem se setkal po více než 30 letech na presbyterní konferenci v Benešově, a od té doby ještě párkrát u Klimenta, kde je, ač nedaleko osmdesátky, členem staršovstva.

První ročník končil povinnou *stavební brigádou*. Kvůli ní nám o den zkrátili letní výcvikový kurs na **Albeři**². Většina ročníku pracovala na dokončování kolejí

¹ Naposledy jsem se v zimě koupal v den svých 40. narozenin 10.12.1984 v rybníku u Loučeně, po pravé straně silnice směr Jabkenice.

² Tím se neuskutečnila mnou vyvolaná show. Před zahájením kursu jsem si zaplavával k protějšímu břehu rybníka Osika. Při oficiálním zahájení nám bylo řečeno, že na druhý břeh plavat nesmíme, neboť je dovoleno plavat jen 20 m od břehu (kvantitativní údaj si přesně nepamatuji). Já jsem namítl, že mohu plavat k druhému břehu, aniž bych se od břehu vzdálil o více než oněch 20 m. Vedoucí kursu Jiří Adamíra mě vzal vážně a na poslední den naplánoval, že budu obeplavávat rybník kolem břehu až na protější stranu. Jenže - poslední plánovaný den kursu jsme už trávili na pražském staveništi.

Větrník, já jsem byl v menší skupině na staveništi ve Vyskočilově ulici na pomezí Nuslí, Michle a Krče (dnes [2019] to tam v důsledku developerské činnosti Radima Passera vypadá zas úplně jinak). Na našem staveništi byla dobrá parta. **Jarda Haslinger** (později profesor na katedře aplikované matematiky) se tam od nadšeného amatérského ornitologa (povoláním stavebního dělníka) p. Bretschneidera³, přezdívaného "Havran", naučil háčkovat ornitologické sítě, kolegové **Standa Přeučil** a **Honza Podroužek** tam pojali ideu jít pěšky do Hradce Králové, což ještě během brigády uskutečnili a v Hradci jim asistent **Zdeněk Vlášek**, který nad námi měl pedagogický dozor, přišel naproti. Velice pilný a ve studiu dobrý kolega **Vašek Kubát** se rozhodně pracovně nepřetrhnul dávaje najevo, že oblast jeho zájmů je jinde než kolem výkopů na staveništi. Když se červencová stavební brigáda blížila ke konci, napadlo mě, že bych si měl najít nějakou práci na srpen. Jako bývalý dělník jsem nebyl zvyklý mít prázdniny. Původně jsem si představoval, že se mi podaří jet za Bradbrookovými do Bangoru. Abych dostal pas s výjezdní doložkou (bez ní by byl pas pro cestu "na západ" neplatný), potřeboval jsem jednak pozvání (naše peníze nebyly volně směnitelné), jednak souhlas školy. Pozvání jsem měl, o souhlas jsem požádal, avšak bylo mi řečeno, že by bylo pod úroveň studenta Karlovy university nechat se živit od někoho, kdo svým ilegálním odchodem zradil socialistickou vlast. Do Walesu jsem tedy nejel a srpen jsem věnoval docela zajímavé brigádě u Československých drah (ČSD).

Pracoval jsem v *oddělení spěšnin na tehdeším nádraží Praha-Střed* (dříve a nyní Masarykovo nádraží). Dvě spěšninové koleje byly za 7. kolejí osobního nádraží; spěšniny byly připraveny ve velkém skladišti u ulice Na Florenci a podle místa určení jsme z haly spěšniny nakládali (zpravidla pomocí rudlů) do vagónů; na kolej vzdálenější od skladiště se projíždělo vhodným vagonem na koleji bližší. Nejsem s to si vzpomenout, zda jsme vozy i vykládali. Práce mě docela bavila. Vedoucí pracoviště jako jediný chodil v železničářské uniformě a byl to "ajznboňák" tělem i duší. Když se stalo, že jeden zaměstnanec ujedl z bedny posílané jako spěšnina meruňky a on to zjistil, dal dotyčnému okamžitou výpověď - vadilo mu především poškozování dobrého jména dráhy. Vagóny byly přistavovány na dostatečně dlouhou dobu, že se nakládka (a snad i vykládka) zvládly v rámci jednosměnného provozu.

³ Znal mého profesora biologie ze střední školy ornitologa Dr. Halíka

Druhý ročník jsem už začínal jako "zkušený student". Základní kurzy matematické analýzy a experimentální fyziky pokračovaly, analýzu nám přednášel opět **Zdeněk Hedrlín**⁴, přednášky z fyziky dostal pro M-F odborný asistent Jiří (?) **Kolovrat** (v paralelce F-M je měl prof. **Vilém Kunzl**); zkoušeli však oba dohromady. Do 3. semestru pokračovala i politická ekonomie, již ve 4. a 5. semestru nahradil "Vědecký komunismus", o němž se zmíním ještě později. Algebru nám po celý druhý ročník přednášel velice sympatický a precizní **Ladislav Procházka**⁵, velice zajímavé byly tříhodinové přednášky **Petra Vopěnky**⁶ z analytické geometrie; šlo o jednosemestrální kurs (podzim). Dalším novým, zajímavým, avšak obtížným předmětem byla **teoretická mechanika**, přednášená po celý rok odb. asistentem **Arnoštem Hladíkem**, jehož přednášky dobře doplňovala cvičení s **Alenou Sedlářovou (Hessovou)**. V letním semestru mě velice zaujala přednáška doc. **Ludmily Eckertové** ze základů fyzikální elektroniky a teorie obvodů; teorie obvodů se pohybovala mezi teorií grafů a lineární algebrou nad tělesem komplexních čísel – to bylo skvělé! Zkouška z tohoto předmětu byla až v 5. semestru; přednáška byla i pro ty, kdo pak šli studovat čistou matematiku, avšak oni z ní zkoušku nedělali.

V jarním semestru byl studijní program obohacen přednáškou "Úvod do fyzikální elektroniky a teorie obvodů" doc. **Ludmily Eckertové**, která nás velice zajímavě seznámila s využitím komplexní algebry pro řešení obvodů střídavých proudů a jejím promítnutím do teorie lineárních algebraických rovnic.

V druhém ročníku jsme my "kriplové" (tedy ti, kdo jsme patřili do oddílu zmenšené námahy) dostali legitimace na vstup do podolského bazénu na každý den pro dobu, kdy tam byla vyhrazena část bazénu pro MFF.

⁴ Cvičení z analýzy ve 3. semestru vedla Věnceslava Šťastnová, která mne upoutala svými velice dlouhými vlasy a i tím, že bydlila na Starostrašnické, v domě, kde byla známá rybárna paní Skuhrovcové. Strašničkem byl ovšem i Zd. Hedrlín z věžáku (první generace) v Olšínách (u dnešní zast. MHD Dobročovická). Dělal jsem u ní i zkoušku po 3. semestru a jako examinátorka byla příjemná. Manželé Šťastnovi po r. 1968 emigrovali, tuším, že do Kanady. - Asistent Lukeš, jehož jsme měli na cvičení ve 4. semestru, byl závodním šermířem

⁵ Tehdy odborný asistent, dnes emeritní profesor (*1930, už v penzijním věku utrpěl těžký úraz na kole, ale pokud vím, ještě žije a účastní se života na MFF)

⁶ 1935-2015. R 1965 se habilitoval a docentem zůstal až do r. 1990, byt' jmenovací dekret byl připraven už r. 1968. V době normalizace různé projevy nemilosti ze strany komunistů, nicméně na MFF působil; patřil k významným světovým odborníkům v teorii množin. 1990 - 1992 ministr školství ČR.

Postupně jsem poznával další kolegy a kolegyně z ročníku, z našeho kroužku šlo především o Věru Novákovou z Vršovic a Ivanu Nýdrlovou⁷ z Hanspaulky, o Tonda Paschka (nom. Paschke) z Raspenavy⁸, o Kamila (Lud'ka - Kamil byla přezdívkou) Kučeru⁹ z Nové Paky, z jiných kroužků M-F to byli zejména Jirka Skuhra, Pepa Krása, Jana Kosářová (později provd. Krásová, členka sboru ČCE ve Zruči n.Sáz.), Líba Kulišová (Kurzveilová), Jana Vrzáková (Vacková), Mirka Smrkovská (Kocandová), Vlasta Drdová (Kašová), Jana Dejčmarová (Kučerová) z kroužku M-Dg Maruška Egrmajerová (Ludvíková), Jitka Opřátková (Hájková), Jana Mrkvičková (Dobisová) z kroužků F-M Helena Kellnerová (Holovská), Hanka Koudelová (Hejnalová) - výčet je jistě neúplný.

K mému studentskému životu patřily i chvíle trávené v **menze**. Na začátku studia jsem nejvíce využíval menzu Albertov s dlouhými frontami, rozhodně neinspirující k delšímu posezení, nicméně dobře dostupnou ze školních budov na Karlově. Z Karlína byla lépe dostupná menza Jednota na severním konci Opletalovy ulice, sice také s velkými frontami, ale poněkud vstřícnější k příležitostnému delšímu posezení. Nejoblíbenější menzou pro široký okruh kolegů se stala Budeč ve Wenzigově ulici, z Karlova blízka, ale i přes větší vzdálenost přitažlivá i pro cesty z Karlína, a úžasně příjemná k setkávání a delším posezením s kolegy při obědích v průběhu zkouškových období. Problémem byla omezená kapacita menzy, takže měsíční nákup lístků bylo nutno vykonat v první den prodeje a raději přijít nějakou dobu (hodinu? - už nevím) před zahájením předprodeje. Při posezeních během zkoušek jsme si tam sdělili různé často docela cenné zkušenosti od zkoušek.

V podzimním semestru jsem dělal v předtermínu dvě zkoušky, ani jedna z nich se netýkala matematiky či fyziky. Šlo o ruštinu u **Doc. Vlčka**¹⁰ a politickou ekonomii o **Ing. Oldřicha Kýna**¹¹. Z ruštiny jsem dostal dvojku, svou první od jedničky různou známku na MFF, politickou ekonomii jsem udělal - díky

⁷ Ivana se později "zakoukala" do bráchy Jardy, nicméně se nedočkala odezvy.

⁸ Spolužačku jeho mladšího bratra Štěpána jsem jako studentku 2. ročníku SZTŠ učil ve šk. roce 1969-70 ve Frýdlantě.

⁹ Příbuzný paní Koutové od nás z ulice

¹⁰ Doc. Vlček byl vedoucí katedry ruštiny sloužící i dalším fakultám UK. Výuku pro nás převzal pro odb. As. Kšádové, která odešla na mateřskou dovolenou (u ní bych asi býval dopadl hůře). Narodil se jí pak syn, jehož syna jsem na VŠE zkoušel.

¹¹ Ing. Oldřich Kýn (*1935) údajně studoval zpočátku na MFF a ve svých přednáškách matematiku hojně využíval. V procesu politického uvolňování patřil k blízkým spolupracovníkům předního československého ekonoma prof. Oty Šika. Po roce 1968 odešel do USA a stal se profesorem Bostonské university (nikoli MIT)

examinátorem používanému systému (vytáhl jsem si tři otázky, z nich jsem si dvě vybral; na zbývající se vůbec neptal) - na jedničku.

Přednášky **Oldřicha Kýna** už byly hodně ve znamení politického uvolňování, které v 60. letech probíhalo. Ještě více jsme si je uvědomili ve "Vědeckém komunismu", který byl ve studijním plánu pro 4. a 5. semestr. Předmět byl povinný pro celý ročník, mělo jít o jakousi "třídně orientovanou" sociologii, a přednášel se ve dvou paralelkách. V té naší, tvořené snad převážně studenty kombinace M-F, přednášel Miroslav (?) **Šumavský** a v druhé Josef (?) **Zelenka**. Tito pánové (či pán a soudruh) přednášeli diametrálně různé věci. My jsme slyšeli velice kritická slova na adresu socialismu, hodně pozitivního o současnosti současné západní Evropy, zatímco kolegové v druhé paralelce slyšeli (pokud na přednášky chodily) staré fráze o tom, jak je kapitalismus odsouzen k zániku, jak socialismus všude zvítězí atd. V té době probíhal ozbrojený izraelsko-arabský konflikt s anexí některých arabských území Izraelem. Náš přednášející se snažil o objektivní hodnocení politicky komplikované situace, jeho kolega jednoznačně obviňoval Izrael z agrese. - Tato rozdílnost se promítala i do zkoušek, které však probíhaly spolu s Dějinami KSČ až po třetím ročníku. Odpovědi, které u jednoho znamenaly jedničku, u druhého mohly být příčinou vyhazovu.

Ke konci druhého ročníku jsme si volili specializace. Když jsem se na Matfyz hlásil, vůbec mě nenapadlo, že bych mohl jako křesťan studovat učitelství. Probíhající politické uvolňování mi však dodalo odvahy a na učitelství jsem se přihlásil a byl přijat. V ročnících před námi se na učitelství dívalo dost spatra a choďovali tam ti, kdo se nedostali jinam. V našem ročníku tomu bylo už jinak a někteří jsme se tam nadšeně hlásili. A tak od 3. ročníku jsem studoval učitelskou kombinaci "M-F" (diplomní předmět matematika). Byly utvořeny celkem 4 studijní "kroužky", jeden matematika-deskriptiva, dva matematika-fyzika a jeden fyzika-matematika.

O prázdninách po druhém a i po třetím ročníku jsem brigádně dělal na strašnické poště **listonoše**. Šlo o kratší než měsíční brigády. Práce začínala v 7 hodin, dostali jsme listovní poštu roztříděnou podle doručovacích okrsků a zvláště peněžní poukázky a rekomanda, která si musel každý listonoš zapsat na podpisový arch. Vše jsem si musel uspořádat tak, aby to bylo v souladu s

trasou pochůzky. Pak jsem vyrazil do terénu a když jsem byl s roznáškou hotov, mohl jsem jít domů. Důchody se doručovaly asi 3x (možná někdy 4x) týdně. S jejich roznáškou jsem na pracovní době moc neušetřil, ale v dny bez důchodů jsem byl kolem 13. hodiny doma. Míval jsem různé "rajóny" podle toho, za koho jsem zaskakoval; vzpomínám si na doručování na Solidaritě, v oblasti Starostrašnické (na rohu Starostrašnické a Nad Primaskou, v domě, kde teď [březen 2020] je drogerie DM a kde býval řezník Jordán, jsem se setkal se zajímavými jmény – *Konkordie Světozárová* a *Lev Labský* [to připomíná zoologické pojmenování]) a na jižní straně ulice V Olšínách.

Chtěl jsem pokračovat i po 4. ročníku, ale ze zdravotních důvodů mi to bylo rozmluveno. O tom však ve článku věnovaném zdravotním problémům.

Volný čas o prázdninách jsem trávil hodně koupáním (Vltava, Dolní Počernice, Hostivař aj.), výlety, cestami autostopem či na mopedu po Čechách s navštěvováním kolegů a kolegyně aj.

Na závěr se ještě vrátím ke studiu v 2. ročníku. O vyučovacích předmětech jsem se už zmínil, o známkách nikoli. Prospěch jsem už měl pestřejší než ony samé jedničky v 1. ročníku. V matematice mi "čisté konto" zůstalo, ale k dvojce z ruštiny přibyla dvojka z optiky (zkoušel prof. Vilém Kunzl - experimentální fyzika 3. semestr), z teoretické mechaniky (zkoušel odb. as. Arnošt Hladík) a trojka z atomové a jaderné fyziky (odb. as. Kolovrat¹²). Jedničky jsem dostal od doc.¹³ P. Vopěnky z analytické geometrie, od odb. as. V. Šťastnové z analýzy ve 3. semestru, od doc. O. Demutha z analýzy ve 47. semestru, věnované teorii Lebesgueova integrálu, od doc. L. Procházky z algebry a od Ing. Kýna z politické ekonomie.

Praha prosinec 2019, březen 2020

¹² V místnosti byl přítomen prof. Kunzl a ten naznačoval, že bych měl být vyhozen. A tak jsem Dr. Kolovratovi za trojku vděčný.

¹³ Tituly uvádím dost nedůsledně, od tehdy aktuálních až po současné